

ELFi loodushariduse programm

Õppides tundma loodust, kaasneb teadmiste tekkega ülevaade looduse käekäigus osalejate kohta, looduse haavatavusest kui ka kohanemisvõimest. Usume, et loodusteadlikud inimesed tegutsevad keskkonda säästvalt ja seepärast edendame ja toetame igasugust tegevust, mis suurendab inimeste keskkonna-alaseid teadmisi ja lugupidamist looduse vastu.

Loodusõppe võimaluste suurendamist peame oluliseks eelkõige koolilaste seas, sest selles eas kujunevad ka inimese väärtushinnangud. Loodusetunnetus ei teki pelgalt raamatuid lugedes. Vaja on minna loodusesse ja seal koos juhendajaga kuulata, katsuda, nuusutada, näha, kogeda, tundma õppida.

Looduse tundmaõppimine võimaldab inimesel sügavamalt mõista maailma ja selle toimimist. Kui inimene ei austa ümbritsevat keskkonda, siis sageli puudub tal lugupidamine ka ümbritsevate inimeste suhtes.

ELFi pikaajaline eesmärk (koos teiste loodushariduses tegutsevate ühendustega ja organisatsioonidega) on **edendada nii kooliväliseid loodusõppe võimalusi kui ka kooliprogrammi läbiviimist keskkonna-kesksema**. Ühe konkreetse väljundina näeme vajadust teostada õppeprogrammides nimetatud **loodusõpetuse välipraktika päevi, igal aastal vähemalt ühe 2-päevase väljasõiduna igale õpilasele**. Selle korraldamiseks on riigil vajalik tagada finantseerimine loodusõppekeskuste ja juhendajate tegevuste toetuseks, et lastel oleksid tagatud võimalused jõuda loodusesse pädevate teejuhtide saatel ja peatuda selleks hästi ettevalmistatud kohtades.

ELFi keskkonnaharidusprojektide arendamisel on **lähiajalisteks eesmärkideks praktilist loodusõpet toetavate tegevuste organiseerimine** – loodusvaatluste projekt, Palupõhja looduskooli arendamine, talgureisid, rattaretked, keskkonnaõppe korraldamine Taaskasutus-keskuses – ja looduse tundmist toetavate ettevõtmiste toetamine – Matsalu Loodusfilmide Festival, Merefestival, Roheline Värav, Kõrv Loodusesse ja teised tegemised. Oluline on ka rahastusallikate leidmine loodushariduse edendamiseks väikeprojektide konkursside läbi.

ELFi loodushariduse projektid

Palupõhja looduskool Alam-Pedja looduskaitsealal

Looduskooli arendamine toimub koostöös LKÜ Kotkaga, kellega kahasse koolihoone 2001. a. soetati.

Oluline roll projekti tegevustes on endisel ELFi juhatuse esimehel ja praegusel LKÜ Kotkas juhatajal **Robert Oetjenil**.

2004. a. tegevused:

- Jõgeva- ja Tartumaa kohalike koolide lastele 2 kolmepäevast laagrit (kokku 60 osavõtjat).
- Tartu Ülikooli välipraktika ja õppeseminari bioloogiatudengitele.
- Tartu Kristliku Noortekodu eestvedamisel 2 õppepäeva ja 4 kolmepäevast laagrit lastekodulastele (kokku 60 osavõtjat).

- Õppeseminarid **kohaliku valla õpetajatele (15 õpetajat)** ja Tartu Tamme Gümnaasiumi õpilastele.
- Tartu Keskkonnahariduskeskuse õpetajate koostatud 4 õppeprogrammi kestvusega 2-3 päeva, 4 programmi vastavalt aastaegadele, sihtgrupp 9-15 aastased, grupi suurus 15 last ja 2-3 juhendajat. Toimunud programmide alusel **kaks laagrit (sügis, talv)**, mis osaliste ja läbiviijate sõnul igati korda läksid ja võimaldasid lastel looduses teadmisi koguda. Koostatud programmide alusel ja renoveerimisvajadusi silmas pidades esitas LKÜ Kotkas taotluse KIKile 6 laagri läbiviimiseks ja ehitustöödeks. Taotlust ei rahuldatud.
- **Haabjategemise kursused**, millel osales üle 20 inimese ja valmisid 5 ühepuulootsikut.
- **1-nädalane talgureis 15 sakslase osavõtul**, aidati kaasa Alam-Pedja kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimisel ja sooritati hulga loodusvaatlusi.

Toimub **hoone renoveerimine** (rahastus 250000 EEKi **Taani WWFilt**).

Miinimumvajadus renoveerimiseks 500000.-, koguprojekti elluviimiseks 1.7 milj, sh õppekava-programmi koostamiseks. Optimaalne on leida rahastus ka tööde koordinaatori/loodusõpetaja leidmiseks.

Rahastuse leidmiseks toimumas kaks kampaaniat (Tallinna Väärtpaberibörsi ja AS Horizon Pulp & Paper), kutsudes üles eraisikuid annetama looduskooli arendamiseks.

2005. a. eelarve planeeritud 300000, kuid eitavate rahastusotsuste tõttu arendamisvõimalused keerulised. Huvi looduskooli kasutamise osas on suur koolide, Tartu Keskkonnahariduskeskuse ja Tartu Ülikooli poolt, kuid teostamine on seisab paljuski rahastuse olemasolust, et võimaldada laste juhendamisel kaasata pädevaid õpetajaid ja kohendada olmetingimusi ning katta ülalpidamisega seotud kulusid. **KIK Tartumaa keskkonnaharidus-programmi** alt rahastatakse 3 päevast laagrit 30 Puhja Gümnaasiumi õpilasele (taotleja LKÜ Kotkas). Välisrahastus on leitud ka kahe nädalase talgureisi läbiviimiseks.

Talgureisid ja rattaretked. Projektijuht *Siiim Kuresoo*.

Kaitsealadel üle Eesti on vajadus mitmete looduskaitseliste tööde teostamiseks, eelkõige **poollooduslikel kooslustel taastamis- ja hooldustööde läbiviimiseks**. Paljudel aladel napib tööde teostamiseks tööjõudu kohapeal, samas näitab senine talgureiside korraldamise kogemus, et Eestis leidub suur hulk teotateli inimesi, kes on nõus looduskaitseliste töid vabatahtlikus korras teostama.

Projekti eesmärk on vabatahtliku töö potentsiaali kasutamine, suunamine ja arendamine maastikuhoolduses ja liigikaitstes. Samas on oluline osa teadlikkuse suurendamisel ja looduslähedase eluviisi propageerimine, tööde kõrval on ürituste kavas **tutvumine kaitseala tegevuse, kaitstavate objektidega ja kohaliku piirkonnaga**. Talgutel plaanitavad tööd lähtuvad kaitsealadel kaitsekorralduskavadest, Natura 2000 aladel rahvusvahelistest lepetest (Natura 2000 elupaikade kaitse), liigikaitse puhul liikide kaitsekorralduskavast (näit. kõre). Veel valmimata kaitsekorralduskavaga Natura 2000 aladel lähtutakse ekspertide hinnangutest (Hobulaid, Pähksaar). **2004 a. toimus 14 talguüritust, 15 sihtkohta, osalisi 263, tehtud 1946 tundi tööd.**

Korraldati 3 3-päevast loodusreisi Soome organisatsioonidele ja kümnekond ühepäevast ekskursiooni, loodusvaatlust Veljo Runneli ja Arne Adra giidimisel. Projekt **rahastus** toimus peamiselt **osalustasudest** laekuvatest tuludest. Lõppes kahjumiga, kuna käibemaksu kulud osutusid prognoositust suuremaks. 2005. a tegevusteks esitatud 2 taotlust KIKile ja koostöös LKÜ Kotkaga 1 taotlus KIKi. Jätkuvad reisirid BTCVga, teiste parterite osas ootame seisukohti.

2005 a. on plaanis vähemalt 20 objektile rakendada 350 inimest ja hooldada vähemalt 35 ha maad. Ettevõtmete läbiviimiseks on kaasatud 2-3 ELFi töötajat, kuni 5 vabatahtlikku ja abistavad kaitsealade töötajad. Projekti läbiviimiseks on saadud rahastus **ERDFist**.

ELF alustas **Eesti metsade olukorda tutvustavate rattamatkade** seeriaga **2000. a. sügisel Pärnumaal**. Tookordne teekond viis metsaratturid Pärnu sadamast mööda Soometsa teed üle Tolkuse raba Nigula looduskaitsealale. **2001. a. kevadel** käidi metsade käekäiku kaemas **Hiiumaal**. Tee peale jäid Metsaküla, Tahkuna, Kõpu ja Tihu auklikuks raiutud metsad ning sadamad, kust Hiiumaa metsa müüri saatel maalt välja saadetakse. Kolmas rattaretk viis **Viljandimaale**, kus otsiti, kuhu on kadunud mulkide uhked kuusikud, uuriti, mis kasvab hektaritesuurustel lageraielankidel ja mis võiks nendel kasvada edaspidi. **2002. a. kevadel** vaadati erinevaid metsamajandamise võtteid ja metsatüüpe **Valgamaal, sügisene** rattaretk toimus **Võrumaal**. **2003. a.** toimusid rattaretked **Põlva- ja Tartumaale**. **2004. a. kevadel Jõgevamaal**, kus tutvustati säästva metsamajanduse standardi - FSC (Forest Stewardship Council), Metsasertifitseerimise Nõukogu poolt väljastatava sertifikaadi põhimõtete tutvustamine RMK metsamajanduse näidetel.

Oma toetust ja kaasabi matkade läbiviimisel oleme saanud **Riigimetsa Majandamise Keskuselt, Edelaraudteelt, Maailma Looduse Fondilt (WWF) ja KIKilt**. Sisulise külje pealt on kohapeal abiks olnud erinevate kaitsealade, keskkonnateenistuste, RMK esindajad, maaomanikud ja huvigruppide esindajad.

Kõrv Loodusesse. Projektijuht Veljo Runnel.

Projekt algatati 1999. aastal projektijuht Veljo Runneli poolt ja selle põhiliseks väljundiks eelmistel aastatel on olnud **loodushelid ja -jutud veebilehel www.loodusheli.ee**. 2002. aastal anti materjalide baasil välja **CD "Õõ hääled"**. 2003. aastal toimus CD **Õõ hääled** kordustirazeerimine ja müük erinevates plaadipoodides ning ELFi koduleheküljel. Plaadi müügisummat ja loodushariduse sihtkapitali toetusel anti 2003. aasta novembris välja uus **CD "Laane laulud"**. Samuti viidi 2003. aastal KIKi toetusel läbi projekt, mille raames toimusid **raadiosaated "Helisev Loodus" KUKU raadios**, kus Veljo Runnel tutvustas kuulajatele erinevaid loodushelid. 2004. aastal oli võimalus jätkata loodushelide tutvustamist CD plaatide müümise läbi ja anda välja kordustiraaz. 2003-2004. a. esitatud taotlused KIKile "Helisev Loodus" raadiosaadete jätkamiseks ja uue plaadi tarbeks helindite lindistamiseks, et jätkata projekti "Kõrv Loodusesse", pole leidnud rahastust ja tegevuste elluviimine sõltub projektijuhi heast tahtest ja võimalustest. Teatud määral koguneb raha tegevuste jätkamiseks ka plaatide müügituludest, mis annab lootust kolmanda plaadi koostamiseks rahaliste vahendite leidmiseks.

Loodusvaatlused. Projektijuht *Reet Kristjan.*

Loodusvaatluste projekt on **rahvusvaheline kooliõpilastele suunatud keskkonnaprojekt**, mille eesmärgiks on õpilaste loodusetundmise tõstmine. **Sihtgrupiks on põhikooli ja keskkooliõpilased**, kuid edukalt on projektis osalenud ka algklassiõpilased.

Eesti osaleb projektis alates **1991. aastast, mil alustati rannikuvaatlustega**. Peagi lisandusid **jõe-ja järvevaatlused**, 1999. aastal metsavaatlused, 2000. aastal sotsiaalse keskkonna ja tarbimisharjumuste uurimine- Watch 21 ning 2004 aastal **pargivaatlused**, sh. vaatlus minu puu. 2001. aastal osales projektis 60 Eesti kooli ligikaudu 2200 õpilasega. 2003 aastal 42 kooli ja ca 1600 õpilast. 2004 aastal 23 kooli ja pisut üle 600 õpilase. Nii mõnigi kool on osalenud projektis alates selle algusest.

2004. a. toimusid kaks seminari õpetajatele, osales 40 õpetajat. Esmakordselt oli Eesti koostada ja trükkida projekti rahvusvaheline kokkuvõte Naturewatch Baltic Report 2003, mida trükiti 3500 eksemplari ja levitati kõigile projektis osalevatele koolidele jt. institutsioonidele. Aruandega on võimalik tutvuda ELFi raamatukogus, Tartus. Õppematerjalid paiknevad ELFi koduleheküljel.

Projekti on toetanud **Rootsi WWF** ja seda on ellu viidud koostöös Eesti Noorte Huvikeskus TELO/Loodusmaja ja Eesti Noorsootöö Keskusega. 2005. a. on rahastab projekti **Haridus-ja Teadusministeerium**.

ELF peab projekti jätkamist vajalikuks, samuti toetavad tegevused riiklikku õppekava ja on sel viisil heaks abivahendiks õpetajale õppetöö korraldamisel.

Metsapeod ja meediakojad. *Rainer Kuuba, Kristel Vilbaste, Mikk Sarv.*

Projekti peamisteks eesmärkideks olid koolinoorte loodustunnetuse süvendamine, keskkonnateadlikkuse kasvatamine ning tähelepanu suunamine praeguse **metsamajandamise valupunktidele**. Lisaks sellele pidi projekt kutsuma noori rohkem metsas käima ja andma aluse sellele, et nende inimeste poolt tulevikus langetatavad otsused tugineksid metsade tasakaalustatud kasutamise põhimõtetele.

Üritustel osales kokku üle 300 keskkooliõpilase 8 Lõuna-Eesti keskkoolist ja gümnaasiumist. Õpilastel oli võimalik osaleda arutelul Eesti metsades toimuva üle, saada mitmekülgset informatsiooni metsanduse, looduskaitse ja loodusõppe kohta. Koolikülastustel musitseerisid Jaak Tuksam ning Mikk Sarv. Üritusel osalenud koolinoortepoolse panusena sai ELF üle 170 õpilaste kirjutatud metsateemalise kirjandi ja essee. Projekti toetas KIK.

2003. aastal viidi läbi 2 Metsameediakoda. Aprillis toimus meedikoda Soomaal, Karusekosel. Juulis toimus REC toetusel koda Lohusuus. Kodades on rääkinud metsaspetsialistid ja kohalikud inimesed murettekitavatel metsateemadel ja arutanud võimalikke lahendussuundi. Kodasid on saatnud kajastused meedias. Lohusuu metsakoda oli tõukeks ka koolimetsade liikumise arengus. Septembris toimuski juba Koolimetsakogu Luual, kus loodi ka Eesti Koolimetskondade Liit.

2004. aastaks esitati mõlema tegevuse jätkamiseks taotlused KIKile, kuid need ei leidnud rahastamist. Tegevused on seeläbi katki jäänud.

Matsalu Loodusfilmide Festival

Festivali eesmärk on tutvustada ning tunnustada uusi loodusfilme ja nende tegijaid, soodustada loodusfilmide levi. Festivali korraldajateks on 2003. ja 2004. a olnud Eestimaa Looduse Fond, **Lihula Vallavalitsus, Matsalu Looduskaitseala** ning hiljuti loodud **MTÜ Matsalu Loodusfilmide Festival**. 2004. a. korraldas ELF festivali logo leidmiseks konkursi ja aitas festivali läbiviimisel.

Lasteaedade õppematerjal. Projektijuht *Jüri-Ott Salm*.

Projekti raames koostatakse **2005. a. sügiseks** õppematerjal lähtuvalt vajadusest arendada, mitmekesistada ja parandada keskkonnaharidusliku õppetöö läbiviimist lasteaedades. Õppematerjal on planeeritud õppetööks nelja ühe-nädalase tsükliks, tutvustamaks erinevaid aasta-aegu looduses. Lisaks on üks läbiv keskkonna-alane teema, aitamaks kaasa inimese ja looduse suhte mõistmisele. Õppevahend sisaldab ülesandeid, mänge ja jutustusi, et luua paremaid võimalusi looduse tundmaõppimiseks ja õueõppe toetuseks. Vanusegrupp: eelkooliealised 6-7 aastased lapsed.

Õppevahendiks on **töövihiku vormis trükis, mis jaotub kaheks osaks:**

- Metoodiline materjal **lasteaednikule**
- Õppevahend **lapsele**

Projekti sihtgrupiks on koolieast nooremad lapsed, lasteaednikud ja noorsooharidustööga tegelevad õppeasutused ja organisatsioonid. Peamine sihtgrupp: lasteaiad, lasteaednikud ja nende kasvandikud. Otseseks sihtgrupiks aastal 2005 **500 lasteaeda** ja õpetajat ning 5000 last, pikemas perspektiivis (3 a) enamus lasteaedade kasvandikest.

Projekti rahastab **KIK**.

Killukesi loodusest. Projektijuht *Andrey Tentyukov*.

Projekti eesmärgiks oli **Ida-Virumaa venekeelse elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine:**

- Keskkonna- ja looduskaitse tähtsustamine **Narva kooliõpilaste** hulgas (6.-12. klass).
- Narva noortes huvi äratamine Eesti erinevate loodusväärtuste vastu.
- Koostöö arendamine **Ida-Virumaa keskkonnaorganisatsioonide, Ida-Virumaa keskkonnateenistuse ja Narva Muuseumiga**.

5-päevasel ürituste seerial **2005. a. jaanuaris** osales pea **300 õpilast** ja 6 õpetajat ning planeeriti võimalikku loodushariduslike tegevuste jätkamist Ida-Virumaal. **Jätkutegevusena on kavandamisel Ungari loodusfotode näitus** Ungari Instituudi vahendusel.

Projekti rahastas **KIK**.

Roheline Värav. Vastutav väljaandja *Toomas Trapido.*

Rohelise Värava väljaandmine lähtub maailmavaatest, et loodusega pikaajaliselt dünaamilises tasakaalus olev ühiskond on võimalik ja lausa vältimatu inimkonna kestmiseks. Sama tähtis on ka ühiskonnakorralduse aspekt. Kestmisvõimelise ühiskonna aluseks saab olla eelkõige vaba inimene ning tugev kodanikuühiskond. Maailma tervikuna vaadates ei saagi tõmmata teravat eraldusjoont inimühiskonna ja looduse vahele ning mõistliku elukorralduse huvides tulebki neid koos käsitleda.

Sellest maailmavaatest lähtudes peab RV keskenduma üheaegselt nii ebakõladele, takistustele, ebaadekvaatsetele otsustele kui konstruktiivsele, so eeskujudele, ettepanekutele jne. Kõige selle taustaks on vaja kindlasti pidevat seoste tajumist ning lahti kirjutamist. Ühesõnaga – miks asjad on nii nagu nad on? RV peaks proovima sellele küsimusele erinevates valdkondades vastust leida, lähtudes loodusteaduslikest argumentidest, faktidest, ajaloost ning kindlasti praktilisest kogemusest ja headest näidetest.

Roheline Värav arvudes:

1. **Ajaleht, 8-12 lk**, ilmub kord kuus Maalehe ja EPLi vahel, tiraazh ca 80.000 ja umbes 250.000 lugejat. Lisaks on Roheline Värav eraldi tellitav.
2. **Portaal www.greengate.ee**, hetkel ca 1000 lugejat ja 16.000-18.000 klikki päevas. Tööpäevadel töötavad päevatoimetajad, kes panevad päevas üles 5-10 uudist.
3. **Raadiosaade neljapäeviti kell 16.05 Vikerraadios** (saadaval ka portaalilt). Kestus 40 minutit. Kuulajaid üle 100.000.
4. **Venekeelne raadiosaade neljapäeviti Raadio Neljas kell 13.15** kordusega öhtul, kuulajaid ca 130.000.
5. **Venekeelne portaal, rus.greengate.ee.**
6. Rohelise Värava toimetuses töötavad peatoimetaja **Sander Silm**, ajakirjanikud **Arni Alandi, Silvia Lotman, Andrey Tentyukov, Nadezhda Widder, Toomas Jüriado, Anneli Sihvart**.
7. Roheline Värav on leidnud toetust **Avatud Eesti Fondi, Välisministeeriumi, RMK** poolt. Oluline on ka ettevõtluse toetus – Stora Enso, Statoil, ja reklaamimüük. KIK on rahastanud venekeelset väljaannet (internet, raadio), kuid 2005.a. tegevusteks saabus eitav vastus Rohelise Värava projektidele. Peale 2003. a. pole KIK eestikeelse Rohelise Värava väljaandeid toetanud.

Plaanis käima panna ka **inglisekeelne portaal news.greengate.ee**, mis vahendaks eelkõige Eesti ja põlisrahvaste infot ingliskeelsesesse meediasse.

Konkursid

I Laste loodushariduse väikeprojektide konkurs 2004

Projekt viidi ellu **ELF-i, Eesti Väärtpaberikeskuse ja Eesti Energia** Rohelise Energia projekti koostöös. Konkursi eesmärk oli laste loodusharidusliku õueõppel põhineva tegevuse elavdamine. Projekti sihtrühmaks valiti **kuni 12 aasta vanused lapsed**, kuna nende puhul on looduse vahetu kogemine väga oluline komponent hilisemate suhtumiste ja käitumismustrite väljakujunemisel. Konkurs kuulutati välja

31.03.2004. Projektide teostamise periood oli 5. maist kuni 30. novembrini.

Aruannete esitamise tähtaeg oli 1. detsember 2004. a.

Žüriisse kuulusid korraldajate esindajad ja tunnustatud loodushariduse eksperdid.

Konkursile esitati 52 taotlust. Rahastati 13 projekti kogusummas 36 641 krooni.

Rahastatud projektide koondülevaade ELFi koduleheküljel.

Järgmiste konkursside läbiviimiseks on algatatud kampaaniad:

- Rahandusministeerium, Eestimaa Looduse Fond ja Eesti äärtpaperikeskus(EVK) koos pankade ning investeerimisfondidega alustasid eelmise aasta lõpul **kampaaniat**, kutsudes inimesi **üles loobuma paberil pensioniteatisest** elektroonilise kasuks. EVK annetab iga paberteatest loobuja nimel 3 krooni Eestimaa Looduse Fondile laste ja noorte loodushariduse edendamiseks. Kampaaniaga on liitunud aasta jooksul pea 14000 inimest.
- "**Loodus on põnev, tule ja avasta**". Eesti reklaampindadele üles pandud plakatid kutsuvad vaatajat toetama laste loodusharidust, helistades numbrile **12557 (kõne hind 10 krooni)**. Helistamisel kuuleb annetaja vastusena loodushääli. Kampaaniat toetavad **Inorek&Grey, Tele 2, Horizon Pulp & Paper AS**.

II Noore looduskaitse auhind

Noore Looduskaitse **Auhind on loodud Kaja ja Alex Lotmani ELFi tehtud annetuse baasil**. Auhind koos rahalise stipendiumiga hakatakse välja andma üks kord aastas silmapaistvale Eesti noorele looduskaitsele. Noore Looduskaitse Auhinna eesmärgiks on toetada elujõulise ja aatelse looduskaitse püsivust Eestis läbi põlvkondade.

Auhinna žürii otsustas **2004. a. auhinna anda välja Asko Lõhmusele (30 a.)**, kes on tegelenud looduskaitse temaatikaga alates 1990ndate aastate algusest. Asko Lõhmus on kaitsnud doktorikraadi loomaökoloogias. Asko Lõhmusel on suured teened liikide ja koosluste kaitse edendamisel, looduskaitsepoliitika kujundamisel, Tartu Ülikooli looduskaitsebioloogia suuna arendamisel ja ühiskondlikus looduskaitse tegevuses. Asko Lõhmuse kandidatuuri seadis üles Eesti Ornitoloogiaühingu nõukogu.

Hetkel otsitakse vahendeid auhinnafondile, andmaks auhindu välja kord aastas.

Kavandamisel on Noore Loodusvahendaja ja Noore Loodusteadlase auhindade loomine.

Osalemine loodushariduse planeerimises Eesti Vabariigis

ELF osaleb

- Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi keskkonnahariduse töörühmas (**Robert Oetjen** esindaja),
- Looduskaitse arengukava loodushariduse töörühmas (**Jüri-Ott Salm**) ning
- koordineerib Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnateadlikkuse programmi Harjumaal.

Tallinna KIK keskkonnateadlikkuse projektide hindamine projektijuht *Ylle Rajasaar*

ELF võitis Keskkonnainvesteeringute Keskuse korraldatud konkursi ja alustas 2003. aastal **KIK maakondlike keskkonnateadlikkuse projektide rahastamise koordineerimist Harjumaal**. Projekti koordinaator Ylle Rajasaar annab taotlejatele ka konsultatsiooni paremate projektide kirjutamiseks ja jälgib aruandlust. Koostööleping KIKiga sõlmitud 2004. a lõpuni ja uus leping on kooskõlastamisel.

Vajadused ja eesmärgid loodusharidusprogrammi jätkamiseks

- Rahastuse leidmine **töös olevate projektide jätkusuutlikkuse tagamiseks** ja arendamiseks.
- Rahastuse leidmine ELFi **loodushariduse projektijuhi tekkimiseks**, kes koordineerib väikeprojektide konkurssi, osaleb loodusharidusprojektide kavandamises (reisid, looduskooli õppeprogrammid) ja vajadusel on juhendaja. Hetkel koordineerib loodusharidusprojekte ELFi tegevjuht ja juhatuse liige Jüri-Ott Salm.

Ülevaate koostas: Jüri-Ott Salm 5. märts 2005.

- **From:** "Maret Merisaar" <roheline@online.ee>
- **To:** "Seltsid.Veeyhing@Lists.Ut.Ee" <seltsid.veeyhing@lists.ut.ee>
- **Subject:** Kutse Euroopa Veepäevale Pariisi
- **Date:** Tue, 5 Apr 2005 18:07:30 +0300
- **Importance:** Normal

2. juunil toimub Pariisis Euroopa Veepäev ja 3. juunil järgnevad sellele tehnilised õppekäigud. Ürituse korraldab Euroopa Veeassotsiatsioon koostöös Prantsusmaa Teaduslik-Tehnilise Veekeskkonna Ühinguga (ASTEE) Päevakava ja registreerumisleht on inglise keelses kutses toodud lingil. Osavõtutasu 250 EUR; dinee lisaks 150 EUR. Registreerumistasu sisaldab konverentsimaterjale, lõunasööki ja ekskursioone.

Mõnede ettekannete pealkirjad:
Ülevaade keskkonnakaitse ja -teaduse arengust Euroopas viimasel aastasajandil.

I Uued lähenemisviisid rahvusvaheliste vesikondade ja rannikupiirkondade majandamisele

Veekaitse Dyje vesikonnas
Toitesoolade sisalduse ja eutrofeerumise piiramine Doonau vesikonnas Musta Mere ranniku piirkonnas.
Valgala ja rannikute majandamine
Merevee varude majandamine Põhja-Euroopas
Allveelaevadest pärineva väljavooluvee mõju Aadria mere rannikuveele

II Pinnase saaste ja -kaitse probleemid ning lahendused

EL Veepoliitika Raamdirektiivi ja uue Põhjaveedirektiivi ellurakendamine
Pinnase ja põhjavee kvaliteedikriteeriumid saastunud aladel: Itaalia
kogemused
Põhjaveekogumite keemilise seisundi määramise protseduurid Saksamaal
Pinnase ja põhjavee puhastamise seis ja tulevikuperspektiivid Euroopas

III Vee- ja reovee majandus

Uus samm linnade reoveepuhastuses - NoMix tualett
Ühendkuningriigi kogemused veemajanduse alal
Portugali kogemus vee ja jäätmesektori reguleerimisel
Vee ja kanalisatsiooniteenuste korraldamine Prantsusmaal: hiljutised trendid
ja tulevikuperspektiivid

Ülevaade käsitletud teemadest.

Kutse saatsid

Alain LASALMONIE, ASTEE tegevdirektor ja Pierre ROUSSEL, ASTEE president

-----Original Message-----

From: Schulte [<mailto:SCHULTE@dwa.de>]

Sent: 05. aprill 2005. a. 13:45

To: ALUSEAU (E-Mail); APESB (E-Mail); Association of Wastewater
Treatment Experts of the Czech Republic ACE (E-Mail); Edgars Taurins
(E-Mail); Elena Rajczykova (E-Mail); Eylen Nicole Van (E-Mail); Gorana
Cosic-Flajsig; M.C. van Houten (E-Mail); Maret Merisaar (E-Mail); Markku
Korhonen (E-Mail); MaSzeSz (E-Mail); UWA; VSA (E-Mail)

Subject: Conference Announcement - European Water Day

Dear EWA members,

We would like to announce to you the European Water Day organized by ASTEE
(Association Scientifique et Technique pour l'Eau et l'Environnement) in
cooperation with EWA.

The European Water Day will be on 2 nd June 2005 with interesting lectures
from European speakers. It is also possible, optionally, to take part in
technical excursions on Friday 3 rd June 2005.

For further information please consult the following internet page:

<http://www.astee.org/communication/manifestations/fichiers/82_1.pdf>

For accommodation and sight-seeing tours, please refer to:

<<Accomodation.pdf>>

Would you be so kind as to also pass this information to your own members,
since this might be an interesting event for them, too!

With kind regards

Nadine SCHULTE
Technical Management Assistant

EWA
European Water Association

Theodor-Heuss-Allee 17
D-53773 Hennef
Germany
Phone: +49 (0) 2242 872-189
Fax : +49 (0) 2242 872-135
E-mail: schulte@dwa.de
www.EWAonline.de

PS: Aus ATV-DVWK wurde DWA

Achtung: Unsere E-Mail-Adressen haben sich geändert!

Attachment: [Accomodation.pdf](#)

Description: application/acrobat

- **From:** "Maret Merisaar" <roheline@online.ee>
- **To:** "Seltsid.Veeyhing@Lists.Ut.Ee" <seltsid.veeyhing@lists.ut.ee>
- **Subject:** FW: [ELUS:108] Järvekomisjon 100
- **Date:** Fri, 29 Apr 2005 12:05:47 +0300
- **Importance:** Normal

Saadana edasi teate Eesti Looduseuurijate Seltsi poolt korraldatava ettekandepäeva kohta.

-----Original Message-----

From: Eve Möls [<mailto:evem@hot.ee>]
Sent: 29. aprill 2005. a. 9:13
To: seltsid.elus@lists.ut.ee
Subject: [ELUS:108] Järvekomisjon 100

JÄRVEKOMISJON 100
6.mai 2005
Eesti Looduseuurijate Seltsi majas

10.30 "Tere-tulemast"-kohv

11.00 Avasõnad – järvekomisjoni esimees Henn Timm
Tervituskõne - keskkonnaminister Villu Reiljan
11.20 Järvekomisjon 100 - Erich Kukk
11.40 Järvesetete litoloogiline koostis kui veetasemete kajastaja - Tiit Vaasma
12.00 Eesti järvede hüdrooloogilisest uurimisest – Arvo Järvet

12.20 Kohvipaus

12.40 Lõuna-Eesti väikejärvede pärastjääaegsest arengust – Atko Heinsalu
13.00 Pikaajalistest trendidest Peipsi ökosüsteemis - Külli Kangur
13.20 Muutunud toiteainete koormuse ja kliima mõju Eesti suurjärvede ökosüsteemidele – Tiina Nõges

13.40 Jõgede elustiku uurimisest Eestis – Peeter Pall
14.00 Järvede ja jõgede põhjaloomad kui loodusehuviliste uurimisobjektid – Henn Timm

14.20 Kohvipaus

14.40 Veeimetajatest Eesti veekogudes – Nikolai Laanetu
15.00 Eesti veetaimestik – Helle Mäemets
15.20 Kalakasvatusest Eestis – Tiit Paaver
15.40 Kooliõpilaste veekogude vaatlused ning veeprojektid – Reet Kristian
16.00 Järvede nimed läbi aegade – Elvi Sepp

16.30 Suupisted ümarlaua juttudega

Palun teatada oma osalemisest hiljemalt 4. maiks.
Eelregistreerimine maris@zbi.ee või tel 7 341 935

NB! Ürituse kordaminekuks palume kindlasti registreeruda!

Teate edestas
Eve Möls

- **From:** "Maret Merisaar" <roheline@online.ee>
- **To:** "Seltsid.Veeyhing@Lists.Ut.Ee" <seltsid.veeyhing@lists.ut.ee>
- **Subject:** FW: [PEIPSI] Seminar Vee Raamdirektiivi rakendamisest Balti riikides ja Poolas
- **Date:** Fri, 20 May 2005 11:39:19 +0300
- **Importance:** Normal

-----Original Message-----

From: Kati Kangur [<mailto:kati@ctc.ee>]
Sent: 19. mai 2005. a. 22:04
To: peipsim@ctc.ee; peipsikk@ctc.ee
Subject: [PEIPSI] Seminar Vee Raamdirektiivi rakendamisest Balti riikides ja Poolas

18. mail pidas Peipsi Koostöö Keskuse projektijuht Kati Kangur ettekande rahvusvahelisel seminaril ?Huvigruppidele kaasamine Euroopa Liidu Vee Raamdirektiivi tõhusamaks rakendamiseks? Varssavi Tehnikaülikoolis, Poolas.

Seminari eesmärgiks oli kaasa aidata huvigruppide mõttevahetusele vesikondade majandamisel erinevates Euroopa maades. Seminari ettekanded ja arutelu keskendusid Euroopa Liidu uute liikmesriikide kogemusele Vee Raamdirektiivi rakendamisel. Tutvustati eri maade kogemusi avalikkuse kaasamisest veemajanduskavade koostamisse.

Ühisarutelus rõhutati, et avalikkuse kaasamine üksikprojektidesse nagu valgala majandamise plaani koostamine ei pruugi äratada inimestes huvi poliitike suunamises pikaajalisemas perspektiivis kaasa lüüa. Et elanikel jätkuks initsiatiivikust ka edaspidi keskkonnapoliitika kujundamises oma vajadusi väljendada, tuleb avalikkusele elavalt selgitada, mis kasu võib poliitiline aktiivsus neile tuua. Suhteliselt ebakindlas sotsiaal-majanduslikus seisus tavainimestele, kellele loodushoiu teema on

teisejärguline igapäevase elatise hankimise kõrval, tuleks selgitada, millist praktilist tulu võib piirkonna vete hea seis neile tuua näiteks tööhõive seisukohalt. Arutelus tõdeti ka, et üksikindiviidide huvide paremaks esindamiseks veevarasid puudutavates otsustes tuleks soodustada ka keskkonnasuunitlusega mittetulundusühingute tööd ja tunnustada neid kohaliku teabe allikana.

Seminaril osalesid Eesti, Läti, Leedu ja Poola eksperdid veehaldusega tegelevatest riigiasutustest ja mittetulundusühingutest. Seminari korraldasid Kesk- ja Ida-Euroopa Regionaalse Keskkonnakeskuse (REC CEE) Läti ja Poola esindajad, läbiviimist toetas Maailma Veepartnerluse (GWP) Poola büroo.

Lisainfo:

Kati Kangur

Peipsi Koostöö Keskus

Tel 51 58 545

www.ctc.ee, www.riverdialogue.org

- **From:** "Maret Merisaar" <roheline@online.ee>
- **To:** "Seltsid.Veeyhing@Lists.Ut.Ee" <seltsid.veeyhing@lists.ut.ee>
- **Subject:** EELTEADE SUVEPÄEVADE KOHTA
- **Date:** Thu, 30 Jun 2005 14:35:31 +0300
- **Importance:** Normal

Tere,

Paljud veeühingu liikmed kindlasti ootavad juba kannatamatult teavet sellesuvisel väljasõidu kohta.

Saadan listi EVÜ juhatuse viimasel koosolekul kokku lepitud plaanid, loodetavasti suuri muudatusi rohkem ei tule.

Täpsustused niipea, kui kõik kokkulepped on sõlmitud.

Tervitades,

Maret Merisaar

EELTEADE: Suvepäevad toimuvad 29.-30. juuli 2005.

Koht: Lääne-Virumaa

Reedel, 29. juulil

Väljasõit Tallinnast, Falgi teelt kl. 8.00

Seminar" Lääne-Virumaa keskkonnaprobleemid"

(Koht: Tamsalu Veskis)

Ettekanded ja arutelu seminaril (planeeritud 3 tundi):

· Lääne-Virumaa veemajandus Keskkonnateenistuse vaatevinklist (Kristi Pobbul)

· Lääne-Virumaa veekeskkonna seisund Veepoliitika Raamdirektiivi valguses

(Peeter Marksoo)

· Nitraaditundliku ala – sellega kaasnevad keskkonnanõuded ja probleemid

(Tiiu Raia)

· Ubja planeeritavate kaevandustega kaasnevad probleemid

Külastatavad veeobjektid

- Tamsalu linnuvabrik
- Tamsalu puhastusseadmed
- Suur loomakasvatusfarm
- Väike-Maarja loomsete jäätmete töötlemise keskus

Kultuuriprogramm: Porkuni Paemuuseumi külastamine

Ööbimine: (Eeldatavasti telkimine Porkuni Jahimaja juures, 3 km Porkunist Järvajõe suunas.

Porkuni jahimajas on ka 6 kahekohalist tuba, väike köök, 20 inimele mõeldud söögisaal ja väike saun)

Kultuuriprogramm laupäeval, 30 juulil:

- Sagadi mõis ja Altja kõrts
- Käsmu meremuuseum
- Viinistu muuseum

Registreerumine ja täiendav teave tel 5537701 või epostiaadressil roheline@online.ee kuni 25. juulini

Osavõtutasu palume kanda EVÜ arveldusarvele EESTI ÜHISPANGAS 10052030754005

Töötav täiskasvanu- 200 kr

Õpilased ja pensionärid – 100 kr.

Eesti Veeühingu suvepäevad 29.-30. juulil 2005. a. Lääne Virumaal

Programm:

Reedel, 29. juulil

- **8.00** Buss väljub Tallinnast, Falgi teelt NB! Tartust on võimalik kohale tulla kl. 8.10 väljuva rongiga, mis saabub Tamsallu kl. 9.30
- **10.30 Seminar” Lääne-Virumaa keskkonnaprobleemid”** (Koht: Tamsalu kultuurimaja)
 - 10.40-11.00 Lääne-Virumaa veemajandus Keskkonnateenistuse vaatevinklist (Lääne-Viru Keskkonnateenistuse spetsialist Kristi Pobbul)
 - 11.00-11.20 Lääne-Virumaa veekeskonna seisund Veepoliitika Raamdirektiivi valguses (Peeter Marksoo)
 - 11.20-11.40 Nitraaditundliku ala – sellega kaasnevad keskkonnanõuded ja probleemid (Tiiu Raia)
 - 11.40-12.00 Ubja planeeritavate kaevandustega kaasnevad probleemid (AS Maves)
 - 12.00-12.20 Kokkuvõte
 -
 - **12.30-13.30 Lõunasöök vanas raudteejaamas**

* **Veeobjektide külastamine**

- 13.30-14.15 Tamsalu puhastusseadmed
- 14.15-14.45 Sõit Väike –Maarjasse läbi Sääsel oleva AS Eesti Munatoodete territooriumi , et näha kuidas on lahendatud sõnnikuprobleem
- 14.45.-15.30 Väike-Maarja Loomsete Jäätmete Käitlemise AS
- 16.00-16.45 Mürriku farm kui positiivne näide veekaitseprobleemi lahendusest.
-

Kultuuriprogramm: 17.00 18.00 Porkuni Paemuuseumi külastamine

Õhtusöök: Vorstide grillimine lõkkel Porkuni Jahimaja juures.

Ööbimine: (Telkimine Porkuni Jahimaja juures, 3 km Porkunist Järvajõe suunas. Porkuni jahimajas on ka 6 kahekohalist tuba, väike köök, 20 inimele mõeldud söögisaal ja saun. Suue vihma puhuks on Lisakohad broneeritud Väike Maarja puhkemakas.)

Laupäeval, 30 juulil :

9.00 Hommikusöök

10.00 Ringsõit Lääne-Virumaal jätkub Lahemaa giidi pr. Maret Vihman'iga.

11.00-13.45 – Palmse mõis

13.00 Lõunasöök Altja Kõrtsis

14.10-15.10 Sagadi mõis

15.30-16.30 Käsmu Meremuseum

17.30-18.00 Viinistu

Tagasi Tallinnas ca 19.00

Registreerumine ja soovid majutuse kohta 25. juulini tel 5537701 või roheline@online.ee

Osavõtutasu palume kanda EVÜ pangaarvele 10052030754005.

Töötavad täiskasvanud – 200 EEK, õpilased ja pensionärid 100 krooni.

Neil, kes soovivad Tamsallu kohale tulla oma autoga, on võimalus 29. juuli ekskursioon kaasa teha ka bussis ja jätta auto Tamsallu. (Kui muidugi buss väga täis ei tule) . 30 juuli kultuuriprogrammi lõpul aga buss enam Tamsalust läbi ei sõida. Siis tuleks sõita bussi sabas oma autoga.

Kohtumiseni suvepäevadel!

Eesti Veeühingu Juhatus

- **From:** "Maret Merisaar" <roheline@online.ee>
 - **To:** <seltsid.veeyhing@lists.ut.ee>
 - **Subject:** Kutse EVÜ aastalõpukonverentsile 21 detsembril hotellis CENTRAL
 - **Date:** Wed, 14 Dec 2005 20:55:21 +0200
 - **Importance:** High
-

Eesti Veeühing ja Keskkonnaministeerium korraldavad 21.detsembril 2005

EESTI VEEMAJANDUSE ARENGUKONVERENTSI

Tallinnas, Hotellis "Central"

PROGRAMM

10.30 Osavõtjate registreerimine

11.00 Avasõnad Keskkonnaministeeriumi asekantsler hr Harry Liiv.

TAGASIVAADE VEEMAJANDUSE ARENGULE

11.15 Ain Lääne, Rene Reisner, Eesti veemajanduse arengu sihtprogramm 1990-2005 ja Veepoliitika raamdirektiiv.

11.45 Harri Jankovski, Jüri Ligi, Vee- ja kanalisatsioonimajanduse areng linnades ja asulates aastatel 1990-2005.

12.05 Tiiu Raia, Veekaitse areng Eesti põllumajanduses

12.25 Harald Velner, Veeteaduse arengust Eestis.

12.45 Jüri Kriis, Tiiu Raia, Veemajanduse institutsioonid läbi aegade

KOHVIPAUS

TULEVIKUPLAANID TERVIKVEEMAJANDUSE EDENDAMISEKS

13.30 Harry Liiv, Veekaitsepoliitika areng ja rahastamine

14.00 Hendrik Põldoja, Veeseaduse arengud Eestis

14.20 Karin Pachel, Veemajanduslik informatsioon ja selle haldamine Euroopa kontekstis

14.40 Milvi Aun, Anne Kivinukk ja Kati Kangur, Üldsuse teavitamine ja vaidlusküsimuste lahendamine veemajanduses

15.00 Arutelu teemal „Veepartnerlusprogramm ja tervikveemajandus“ juhhib

Harry Liiv

15.30 Kokkuvõte

16.00 Seminari lõpetamine

Palume osavõtusoovist eelnevalt teatada hiljemalt 20 detsembriks aadressil
Roheline@online.ee

Attachment: [Sügiskonverentsi_programm--TR-1.doc](#)

Description: MS-Word document